

Täysistunto

Tiistai 18.4.2017 klo 14.00—16.24

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Keskustelu

14.03 **Puolustusministeri Jussi Niinistö** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Julkisten alojen eläkelaki tuli voimaan kuluvan vuoden alusta. Lain mukaan eläkkeelle siirtymistä myöhennetään vuoden 2018 alusta kolmella kuukaudella jokaisena vuonna vuoteen 2025 asti. Tällä saavutetaan kahden vuoden myöhentäminen eläkkeelle siirtymisessä kahdeksan vuoden aikana. Eläkeiän nostaminen kahdella vuodella osana julkisten alojen eläkeuudistusta ei ollut puolustushallinnon tahto tai tavoite, sillä se vaikeuttaa ammattireservin kartuttamista, mutta näissä oloissa näillä on mentävä.

Julkisten alojen eläkelaki määrittää, milloin virkamiehellä ja työntekijällä alkaa oikeus eläkkeeseen. Sitä vastoin eroamisikä määrittää sen ajankohdan, jolloin virkamiehen tai työntekijän tulee erota palveluksesta. Puolustusvoimien virkamiesten ja työntekijöiden osalta eroamisikästä säädetään Puolustusvoimista annetussa laissa, jota siis parhaillaan lähetekeskustelussa olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi.

Virkamiehen ja työntekijän palvelussuhde Puolustusvoimiin päättyy viimeistään silloin, kun eroamisikä saavutetaan. Eläkeiästä säädetään julkisten alojen eläkelaisissa ja eroamisikästä laissa puolustusvoimista. Näiden kahden lain määräysten tulee olla yhtenevät. Jos Puolustusvoimien virkamiesten ja työntekijöiden eroamisikää ei muutettaisi vastaamaan julkisten alojen eläkelain eläkeiän myöhentymistä, niin silloin Puolustusvoimien virkamiesten ja työntekijöiden palvelussuhde päättyisi ennen eläkeiän saavuttamista ja näin ei syntyisi oikeutta vanhuuseläkkeeseen. Tämä uudistus onkin käytännössä tekninen, ja siinä muutetaan eroamisiät vastaamaan eläkeuudistuksen tavoitteita. Eroamisikien korottaminen koskee yhdenvertaisesti kaikkia henkilöstöryhmiä kenraalista kersanttiin ja asessorista asentajaan. Kaikkien eroamisikää korotetaan kolmella kuukaudella vuodessa kahdeksan vuoden aikana.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi puolustusministeriön toiveena esitän, että hallituksen esitys käsitellään kevätistuntokaudella. Näin Puolustusvoimien henkilöstö voi varmistua uudesta eroamisikästä riittävän varhaisessa vaiheessa. Erityisen tärkeä tämä on niiden henkilöiden osalta, joilla eroamis- ja eläkeikä saavutetaan vuoden 2018 alussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

14.06 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Puolustusvoimista annettua lakia. Esityksen mukaan Puolustusvoimien virkojen eroamisikässännökset muutettaisiin vastaamaan julkisten alojen eläkelaisissa säädettyä eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä. Valtiovarainministeriö on kirjeessään puolustusministeriölle ja sisäministeriölle pitänyt tärkeänä, että eläkeuudistus koskisi yhtäläisesti kaikkia valtion palveluksessa olevia henkilöstöryhmiä rajaamatta mitään ryhmää muutoksen ulkopuolelle. Yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää muutoksia aiempiin eroamisikässännöksiin.

Viimeisin julkisten alojen eläkelaki tuli voimaan tämän vuoden alussa. Lain mukaan eläkkeelle siirtymistä myöhennetään vuodesta 2018 lukien kolmella kuukaudella vuotta kohden, kunnes vuonna 2025 on saavutettu kahden vuoden myöhennys eläkkeelle siirtymiseen. Siinä mielessä tämä lakiesitys on jatkumoa ja täydennystä laille. Esityksen mukaan Puolustusvoimista annetun lain eroamisikää koskevaa säännöstä tulisi muuttaa uudistusta vastaavasti. Esityksen mukaan Puolustusvoimien sotilasvirkojen eroamisikää korotettaisiin vastaavalla tavalla portaittain enintään 2 vuodella. Korottaminen on tietenkin perusteltua siksi, että muuten alin vanhuuseläkeikä nousee korkeammaksi kuin nykyinen eroamisikä, jolloin oikeutta vanhuuseläkkeeseen ei muodostuisi. Vastaavasta syystä myös lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä palvelevien eroamisikää tulisi korottaa. Ihan muistutuksena, että Puolustusvoimien ylimpien sotilasvirkojen osalta eroamisikä on muita sotilasvirkoja korkeampi, 60—63 vuotta. Muissa sotilasviroissa eroamisikä on 55 vuotta. Eroamisiät voivat tuntua matalilta, mutta sitä ne eivät ole. Itse pidän tärkeämpänä sitä, että ihminen pääsee eläkkeelle nuorena ja terveenä kuin vanhana ja rikkinäisenä.

Arvoisa puhemies! En pitänyt aikaisemminkaan tätä eläkeuudistusta sotilaiden osalta järkevänä ja olen edelleen erittäin kriittinen tätä esitystä kohtaan. Pidän eläkeuudistusta sotilaiden osalta huonona Suomen puolustuskyvylle sekä myös taloudelle. Edellinen eroamisikä oli toimivin ja kustannustehokkain tapa ylläpitää uskottavaa puolustusjärjestelmää. Nyt, kun järjestelmää muutetaan, on myös puolustusjärjestelmän perusteita tarkasteltava uudelleen. Edellisessä mallissa sotilaan jäädessä eläkkeelle hänelle määrättiin sijoituspaikka sodan ajan operatiivisesta johtajistosta. Nämä tehtävät ovat sellaisia, joita ei voi muulla tavoin hoitaa kuin ammattireservillä. Osaaminen näihin tehtäviin ei tule hetkessä vaan vuosien kokemuksella, ja ammattisotilaiden korvaaminen on erittäin haasteellista.

Kun sotilaiden eläkeikää nostettiin eläkeuudistuksen mukaisesti kahdella vuodella, arvioiden mukaan tulisi perustaa noin kuusisataa uutta virkaa. Siitä tulee lisäkustannuksia noin 40 miljoonaa euroa joka vuosi. Mielestäni meillä ei ole tähän varaa, varsinkaan nyt, kun kaikkea pitäisi säästää.

Eläkeuudistuksessa ei ole mielestäni otettu tarpeeksi huomioon myöskään työnantajien ja sotilasjärjestöjen esittämää huomiota, että eläkeiän nosto heikentää Suomen puolustuskykyä. Toivottavasti olen asian suhteen täysin väärässä. Mielelläni kuulisin tästä uudistuksesta lisää arvon ministeriltä.

14.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimissa on ministeri Niinistön johdolla käynnissä isoja uudistuksia. Uusiin uhkiin halutaan vastata paremmin ja muun muassa nopeuttaa reserviläisarmeijan toimivuutta erilaisissa kriisitilanteissa. Puolustusvaliokunta tästä eläkeikäasiasta antoi aikanaan hyvin kriittisen lausunnon, maanpuolustuksen tarpeet ymmärtävän lausunnon, joka kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa si-
vuutettiin täysin. Silloin sosiaali- ja terveysvaliokunta ei itse asiassa myöskään kuullut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

lainkaan puolustushallinnon työnantajien edustajia ja jätti meidän valiokunnan yksimielisen lausunnon, joka ymmärsi tämän meidän puolustusratkaisukokonaisuuden, täysin huomiotta.

Arvoisa ministeri Niinistö, te totesitte, että tämä ei ollut Puolustusvoimien tavoite, ja me tiedämme kaikki tässä salissa, että tämä on teillekin, voisi sanoa, lähes vastenmielinen esitys tuoda tänne käsittelyyn, mutta sen kanssa on nyt eletävä, ja ammattireserviongelmaan on varmasti etsitty jonkinlaista ratkaisua. Eli voisitteko hivenen avata, arvoisa ministeri, siitä, miten tämä ammattireservin tarvittava määrä jatkossa saavutetaan, vai onko ainoastaan tämä malli, minkä edustaja Kulmala esitti, se, millä voidaan edetä? Eli missä tällä hetkellä asian suhteen mennään?

14.12 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvaliokunta tosiaan yksimielisesti tähän asiaan otti kantaa aiemmin ja oli hyvinkin kriittinen sille, että sotilaiden eläkeikiä nostettaisiin, juurikin näistä syistä, mitä edellä olevista puheenvuoroista ollaan kuultu ja mitä ministeri itsekin totesi. Sekin on tullut selväksi, että puolustushallinnon varsinainen tahto tämä esitys ei ole ollut.

Kun ammattisotilaat siirtyvät reserviin, heistä on hyvin paljon hyötyjä siellä. Heillä on sitä ammattiosaamista, mitä sodanajan joukkojen johtaminen vaatii reservissä. Tietysti, kun mennään tietyn iän yli, myös fyysiset ominaisuudet alkavat tulla vastaan siinä, että kovin kauan siellä reservinkään tehtävissä ei voi olla. Oikeastaan kysyisinkin ministeriltä siitä, onko nyt suunnitteilla, että myös reservin yläikäraja tultaisiin nostamaan jollain ajanteella tämän lakiesityksen myötä samassa suhteessa, vai onko ratkaisu tähän se, että lisätään sodanajan tehtäviä, jotka sitten edustaja Kulmalankin esiin tuomia kustannuksia lisäisivät. Onko se tapa siis reservin yläikärajan nostaminen vai vakanssien taikka henkilöstön määrän lisääminen?

14.13 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Meidän puolustuksemme suorituskyky perustuu laajaan reserviin, ja tämä on vuosi vuodelta todettu oikeaksi ratkaisuksi. Voimme olla iloisia siitä, että Suomi ei lähtenyt Ruotsin tielle lakkauttamaan yleistä asevelvollisuutta eikä tehnyt Puolustusvoimain osalta muutoksia puolustuksen perustehtäviin, joista ensisijainen tehtävä on oman maan puolustaminen. Ruotsi valitsi toisen tien ja nyt joutuu peruuttamaan.

Osa tätä toimivaa koko maan puolustamisen konseptia on paitsi yleinen asevelvollisuus myös laaja reservi, johon liittyy myös koulutettu upseerikunta. Kiistatta tämä ehdotus, joka nyt on käsittelyssä, on ongelmallinen reservin toimintakyvyn kannalta. Nämä aikaisemmat eläkeiät ovat osaltaan mahdollistaneet sen, että reservissä on erityisesti koulutettua upseerikuntaa, joka on voinut olla käytettävissä hyvin nopealla varoitusaajalla ja joka on tässä suhteessa hyvin tehtäviensä tasalla.

Olen yllätynyt siitä, että hallitus tuo esityksen tässä muodossa tänne, kun sillä on kiistatta meidän puolustuskykymme kannalta kielteisiä vaikutuksia. Olisin toivonut, että tätä asiaa olisi harkittu myös puolustuskyvyn kannalta ja olisi tehty ehdotuksia, miten laaja reservin käyttöönotto meidän puolustuksemme perustana jatkossa toteutetaan. Tämä ehdotus on siis kiistatta pettymys, ja siinä ei ole Puolustusvoimain kantahenkilökuntaa eikä myöskään valmiuteen liittyviä näkökohtia otettu riittävästi huomioon. Toivon, että ministeri selvittää, miten tähän on tultu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

14.15 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kollegat ovat käyttäneet hyviä puheenvuoroja, ja näin entisenä ammattisotilaana jaan kyllä monet näistä huolenaiheista, joita nyt tämän esityksen pohjalta on esitetty. Suunta tietysti on selkeä: tässä maassa eläkeikiä ollaan korottamassa.

Mutta olisin halunnut kysyä nopeasti ministeriltä: Nyt kun ammattisotilaiden eroamiskikää nostetaan, millä tavalla Puolustusvoimissa on varauduttu siihen, että heidän kenttäkelpoisuutensa kyetään säilyttämään myös loppuun saakka hyvänä? Ollaanko jollakin tavalla lisäämässä koulutusta? Ollaanko jollakin tavalla kehittämässä seurantajärjestelmiä niin, että todella sitten virassa oleva upseerikunta on kykeneväinen kaikista tehtävistään suoriutumaan? Olisin kysynyt myös sitä, millä tavalla toimitaan, mikäli fyysiset ominaisuudet näillä henkilöillä heikkenevät siten, että he eivät ole enää välttämättä kykeneviä näistä raskaista ja vaativista fyysisistä tehtävistään suoriutumaan.

14.16 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen malli oman maan puolustamiseen pohjautuu yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan koulutettuun reserviin ja reservin toimintakykyyn. Kuten tässä valiokunnan kollegat puolustusvaliokunnasta ovat todistaneet, niin tästä asiasta, lakiesityksestä, ollaan hyvinkin yksimielisiä. Hieman hämmästyttää tässä vaiheessa se, että kuten ministeri sanoi, tämä esitys ei tullut puolustushallinnon toiveen mukaisesti. Mutta kysyisin ministerin täällä ollessa: miksi sitten tämä esitys tänne tulee, koska ei tätä maanpuolustuksen suurta tehtävää mikään muu hallinnonala hoida [Timo Heinosen välihuuto] kuin ministeriö, puolustusministeriö ja puolustusministeri? Meidän reservimme koulutukseen olennaisena osana liittyy se, että meidän henkilökuntamme eläköityy sopivassa vaiheessa. Nyt tämä sopiva vaihe siirtyy sellaiseen kulmaan, että kannan aidosti huolta siitä, millä tavalla tämä puolustusjärjestelmä jatkossa toimii ja pystyy tuottamaan koulutettua reserviä tämän jälkeen ja uudistuksen jälkeen.

14.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomen puolustus hoidetaan yleisen asevelvollisuuden periaatteella, ja siihen kuuluu olennaisena osana vahva reservi, jota koulutetaan, ja sitten riittävä, uskottava puolustuskyky, joka tarkoittaa sitä, että meillä on riittävän hyvät välineet maan puolustamiseen ja ennen kaikkea niin, että maan koskemattomuus turvataan niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Tämän lakiesityksen osalta, minkä hallitus on tuonut eduskunnalle Puolustusvoimista annetun lain muuttamiseksi, tässä asiassa toivon, että valiokuntakäsittelyn aikana tästä asiasta saataisiin kohtuullisen hyviä syöttöjä vielä siihen, että tämä eläkeongelmaan liittyvä asia saataisiin jonkunasteiseen hyvään malliin. Ymmärrän, että optimaalista ratkaisua tästä tuskin saadaan, mutta toivon kuitenkin, että valiokunnan ja puolustusministerin vahvalla myötävaikutuksella saadaan tämä asia säälliseen loppuun. Nimittäin toimiva reservi vaatii sen, että siellä ovat myös hyvät esimiehet ja ryhmänjohtajat, joukkueenjohtajat ja komppanianpäälliköt ja niin edelleen, jos tilanne sitä vaatii. Se on aivan ensiarvoisen tärkeää, että se johtoporras toimii hyvin. Toivon, että tässä asiassa valiokunta tekee hyvää työtä ja pystyy vielä parantamaan entistäkin paremmaksi tätä nyt tehtyä esitystä.

14.19 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja, ja hyvin huolestuneita mielteitä on monella kollegalla. Kollega Kärnä otti esille myös ammattisotilaana olemisen. Itsekin olin 90-luvulla silloin, kun tehtiin edellisen keran merkittävä, isompi eläkeuudistus, ja yhdessä yössä itsellenikin tuli viisi vuotta lisää,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

niin että minä ymmärrän hyvin sen, millä tavalla nämä ammattijärjestöt tälläkin hetkellä myöskin tähän asiaan suhtautuvat ja ovat tulleet kyllä kuulluiksi. Mutta edelleen myöskin minä kysäisen ministeriltä sitä, millä tavalla sitten ammattisotilaan arjessa nyt, kun tätä ikää tullaan nostamaan, tullaan tosiaan varmistumaan — sama huoli kuin Kärnällä — että he myöskin pystyvät suorittamaan kenttäkelpoisuusvaatimuksensa. Tullaanko niitä merkittävästi laskemaan siellä viimeisellä vuosiviidenneksellä, -neljänneksellä, vai miten tästä selvittää, jotta tehtävät myöskin säilyvät mielekkäinä jokaisella ammattisotilaalla, ettei tule sitä painetta sitten taas siirtyä kevyempiin tehtäviin?

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustaja Uotila.

14.20 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Saatan olla vähän poikkeava ääni tässä varsin yksimielisessä keskustelussa, mutta minusta, kun puhutaan siitä, mitä mieltä ovat ammattiliitot, tässä tapauksessa upseereita edustavat järjestöt, ei Rakennusliittokaan kannattanut betoniraidoittajien eläkeiän nostamista eivätkä metallimiehetkään metallimiesten, laivanrakentajien eläkeiän nostamista. Eläkeikiä on nostettu ja niitä on nostettu osittain vastoin ammattijärjestöjen tahtoa ja työntekijöiden, toimihenkilöiden toiveita. En ymmärrä, miksi betoniraidoittajan tai jonkun muun henkistä tai fyysistä raskasta työtä tekevän eläkeikää nostetaan mutta sitten upseerien eläkeikään ei pitäisi puuttua. Minusta näissä eläkeratkaisuissa pitää olla joku johdonmukaisuus ja samansuuntaisuus eri ammattiryhmien kesken.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Niinistö, enintään 5 minuuttia.

14.21 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys olisi toki voinut olla parempi, mutta hallituksessa ollaan ja enemmistön ehdoilla mennään.

Yleisesti ottaen on hienoa, että eduskunnassa kannetaan huolta Suomen puolustusratkaisun kestävyydestä. Maanpuolustus on yhteinen asia.

Olen aivan samaa mieltä edustaja Kulmalan ja monen muunkin arvoisan edustajan kanssa siitä, että ammattireservin kartuttaminen on tulevassa tilanteessa haasteellisempaa kuin aikaisemmin. Kustannuksia emme kuitenkaan voi edustaja Kulmalan esittämällä tavalla lisätä.

Oli useampia edustajia — edustajat Heinonen, Savola, Heinäluoma, Kärnä, Hoskonen, Hakanen nyt ainakin — jotka myös esittivät huolensa ja kysyivät tämän asian perään. Sanoisinkin, että puolustusvaliokunnassa on syytä tarkastella tätä asiaa syvällisesti, miten ammattireservi tulevaisuudessa tehokkaasti muodostetaan. Keinoja on erilaisia, täällä joitain jo spekulointiin, ei toki aivan niin hyviä kuin ennen, ja niistä tullaan puolustusvaliokunnan jäsenille kyllä kertomaan, jotta voitte mielipiteenne muodostaa. Tässä vaiheessa täytyy sanoa, että valmistelu on vielä vaiheessa, joten on parempi, etten lähde yksityiskohtaisesti sitä laajemmin avaamaan, mutta todellakin valiokuntakäsittelyn yhteydessä puolustushallinto luonnollisesti tulee valiokunnalle lisätietoa toimittamaan.

Lopuksi vielä on sanottava, että Suomen puolustusratkaisu ei tämän hallituksen esityksen seurauksena ole todellakaan uhattuna.

14.23 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Uotilan käsitykseen siitä, että esimerkiksi betoniraidoittajat on ammattiryhmä, jossa on vaikea nähdä, että 65-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

vuotiaana jaksettaisiin olla työelämässä, puhumattakaan sen jälkeen tulevista kuukausista ja vuosista. Meillä on sellaisia ammatteja, jotka ovat erittäin kuluttavia ja nimenomaisesti fyysisessä mielessä. Tässä tarkoituksessahan yleiseen eläkelainsäädäntöön tuli poikkeaman mahdollisuus, eli voidaan erityistekijöiden perusteella pitkään työelämässä olleita ja raskasta työtä tekeviä päästää eläkkeelle aikaisemmassa vaiheessa.

Mutta tämä upseerikeskustelu, tämä kantahenkilökuntaan liittyvä eläkeikäasia, ei olekaan ensi sijassa työssäjaksamiseen liittyvä asia, vaan se on maanpuolustuksen toimivuuteen ja valmiuteen liittyvä asia. En ajattele, että me kutsumme betoniraidoittajia eläkkeeltä valmiustehtäviin 65-vuotiaina, mutta sen sijaan upseerien osalta tämä tehtävä on tärkeä. Jotta koko reservi saadaan toimimaan, sillä pitää olla koulutettu johto, ja sitä tarkoitusta tietysti on palvellut se, että on voitu ottaa alhaisemman eläkeiän mahdollisuuden hyödyntäneitä reservistä johtamaan vaativia reservin tehtäviä. Ja kun tämä reservi on meikäläinen erikoisuus — sehän on siis meidän konseptissa oleva erittäin vahva piirre, että me pystymme mobilisoimaan nopeassa aikataulussa päteviä, osaavia henkilöitä, ja siinä keskeisessä tehtävässä ovat kantahenkilökuntaan aiemmin kuuluneet, koulutuksen saaneet, äskettäin armeijan jättäneet, jotka ovat voineet näitä johtamistehtäviä ottaa — niin se täytyy tunnustaa maanpuolustuksellisenä kysymyksenä. Ei se, että meillä on maanpuolustukseen liittyviä näkökohtia, tarkoita sitä, että se poistaisi esimerkiksi betoniraidoittajien työssäjaksamiseen liittyviä ongelmia, tehdään tässä maanpuolustusasiassa niin tai näin. Tähän asiaan muutenkaan ei mielestäni sovi sellainen väärä tasa-arvo- tai kateusajattelu, että pitää olla samat säännöt kaikilla, vaan lähtökohta on, että täytyy katsoa kokonaisarviota. Myös näitä maanpuolustuksellisia, reservin käyttöön liittyviä kysymyksiä on arvioitava rehellisesti.

14.25 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri, sanoitte jotenkin näin, että valiokunnassa on etsittävä keinoja, miten ammattireservi jatkossa ratkaistaan. Jos kuulin oikein, niin tällainen tulkinta joka tapauksessa tältä riviltä tuli. Eikö se ratkaisun etsiminen kuulu enemmänkin ministeriölle? Olin huomaavinani, että ministeri hieman kärjisteli puolustaessaan hallituksen esitystä, jonka takana allekirjoittaneellakin tuntuu olevan hyvin vaikeata seistä, niin kuin tässä useammalla muullakin, hallituspuolueenkin kansanedustajalla, näytti olevan.

Meillä on 95 prosenttia meidän sotilaallisesta suorituskyvystämme reservin kautta syntyntä kykyä ja voimaa, ja sen kärjen muodostaa meidän ammattireservimme eli Puolustusvoimissa palvelleet sotilaat, upseerit ja aliupseerit, jotka reserviin siirtyessään ovat keskeisiä reservin johtajia.

Mitä ministeri edellyttää nyt sitten valiokunnalta? Millä tavalla ja kuinka laajasti valiokunta voi tuoda terävämpiä ehdotuksia, mahdollisesti jopa yhteistä hylkyä, tämän asian kaatamiseksi, jos valiokunta ei löydä niitä kaivattavia uusia ratkaisuja, joilla tämä maanpuolustuksen iso tehtävä ja koulutustehtävä varmistetaan?

14.26 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Ei upseeri mutta panssarimies kuitenkin.

Täytyy sanoa, että eläkeikäkeskustelu tässä yhteydessä on hieman erilaisempi kuin missään muussa. Minä ymmärrän kyllä todella hyvin edustaja Uotilan näkemyksen, mutta olisin toivonut, että paloesimies, kansanedustaja Jalonen olisi myös ottanut kantaa siihen, mitä todellakin on fyysisessä työssä olevan henkilöstön jaksaminen eli mitä todellakin tarkoittaa, kun tehdään fyysisistä työtä ja ollaan siinä vaiheessa, että pitää pelastaa toisia. Tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

minä näen, että keskustelu eläkeiän nostamisesta ei ole kylläkään keltään pois. Silloin kun ollaan aktiivipalveluksessa, ollaan kauemmin aktiivissa palveluksessa, jolloin valmiudet johtaa joukkoja ovat paremmat kuin silloin, kun ne otetaan reservistä.

Siinä mielessä tämä on vähän semmoinen monipolvinen keskustelu, että toisaalta ollaan huolissaan, toisaalta halutaan torjua. Minä ymmärrän kyllä ammattijärjestöjen huolen siitä, että tässä puututaan tavallaan siihen nykyiseen, voimassa olevaan eläkeikäkeskusteluun, mutta toisaalta maanpuolustuksellisesti näkisin kyllä, että henkilöt, jotka ovat pidempään aktiivipalveluksessa, ovat varmasti osaavampia ja koko ajan valmiimpia maanpuolustustehtäviin. Ja siinä mielessä ei tässä pitäisi olla suurta ristiriitaa, on sitten kysymys betoniraidoittajista taikka upseereista — ei tietenkään pelkästään niin, että pitää ajatella, että kaikilla pitää olla samanlainen. On aina intressejä, joilla pitää yhteiskunnan turvallisuutta rakentaa.

14.28 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa salin vasemmalta laidalta on nyt annettu ymmärtää, että tämä on hallituksen keksintö tämä muutos, joka itse asiassa on eduskunnassa käsitelty jo jokin aika sitten, ja nyt tehdään tämä muutos.

Haluaisin nyt ministeri Niinistöltä varmistaa tämän. Itse muistaisin, että tämä asia on sovittu syksyllä 2014 osana työeläkeratkaisua SAK:n, STTK:n, Elinkeinoelämän keskusliiton ja Kuntatyönantajien kesken, ja Akava silloin ainoana jättäytyi tästä pois. Eli varmistaisin nyt tämän, että jää ainakin pöytäkirjaan sitten oikea kuva: oliko tämä osa tätä työmarkkinajärjestöjen yhdessä sopimaa eläkeratkaisua vai onko tämä puhtaasti hallituksen keksintö ollut? Tämähän on kuitenkin vuodelta 2014.

14.29 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei työmarkkinajärjestöjen tehtävänä ole arvioida sotilaallisen maanpuolustuksen ja reservin suuruutta, se on heidän tehtäviensä ulkopuolella. Se tehtävä kuuluu kulloisellekin vastuulliselle hallitukselle ja tietysti viime kädessä eduskunnalle.

Kun työmarkkinoilla on sovittu yleisestä eläkeiän kohottamisesta, ei siinä oteta siihen kantaa, onko erityistekijöitä joidenkin ryhmien kohdalla arvioida asiaa toisin. Tai jos sitten tehdään tällainen ratkaisu, esimerkiksi upseerien kohdalla, että eläkeikä nostetaan, niin täytyykö sen johtaa siihen, että upseerikunnan määrää lisätään? Totta kai siihen reservin tarpeeseen voidaan vaikuttaa silläkin tavalla, että jos me lisäämme upseerikunnan määrää, vähempikin joukko siellä reservissä koulutettua väkeä upseeritehtävissä riittää.

Eli kyllä nämä maanpuolustukseen liittyvät asiat ovat kaikissa tapauksissa poliitikkojen vastuulla, niitä ei voi sentään korporatioille ulkoistaa. [Jari Myllykoski: Heinonen yritti ponnekkaasti!]

14.30 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Totta kai minä myönnän sen, että itsekin näen tämän maanpuolustusasian — maanpuolustustahdon, maanpuolustuskyvyn — mahdollittoman tärkeänä, mutta kyllä tämä on väistämättä myöskin jaksamiskysymys, kun aletaan eläkeikää nostamaan. Itse mietin sitä omalta kohdaltani, että jos olisin jatkanut sillä tehtävauralla, minkä vuonna 90 aloitin, niin tänä keväänä pääsisin eläkkeelle. [Eduskunnasta: Hyvässä kunnossa!] No, toki se viiden vuoden lisä tuli. Varmaan kykenisin juuri sen viisi vuotta lisää ehkä suorittamaan siinäkin tehtävässä, mikä silloin oli. Mutta tarkoitan sillä siis sitä, että jos ajatellaan sitä suorituskykyä, millä tavalla kantahenkilökunta suorittuu tehtävistään, millä tavalla heitä on sitten aikomus sijoittaa siellä rauhanajan tehtävissä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

ja jos ajatellaan pitkiä sotaharjoituspäiviä ja kertymiä vuosittain, niin totta kai ne tuovat fyysistä rasitusta ja tuovat myöskin sitä, että se ammattiyhteisyys menee ehkä sen jaksamisen edelle. Myöskin tästä jaksamisesta minä kannan kyllä isoa huolta.

14.31 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin tuossa miettimään sitä upseereitten jaksamista. Tuolla työmarkkinoilla kun katsoo, kuinka paljon upseereita on eläkeiän jälkeen työelämässä mukana, niin tulee usein mietittyä sitä, että kylläpä on hyvä, kun jaksavat vielä tehdä töitä eläkkeellä ollessaankin. Minusta tässä nyt ei ole mitään ihmeellistä. Kun miettii jotakin raudoittajaa tai metallimiestä tai muuta, niin kyllä tässä meidän eläkejärjestelmässämme on vika. Tämmöisiä niin sanottuja raskaita töitä tekeviä ja niitä ammattialoja — on henkisesti raskaita ja on fyysisesti raskaita töitä — pitäisi käsitellä eri tavalla ja niille saada alempia eläkeiä ja tällä tavalla mennä eteenpäin. Minusta tämän pelkästään upseereitten nostaminenhan on ihan vastoin kaikkea tasavertaista töitten laittamista.

14.32 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä useat kollegat ovat todenneet, niin kyseessä totta kai on ensi sijassa maanpuolustuksellinen kysymys, mutta toisijaisesti, kuten edustaja Hakanen toi esille, kyllä on kysymys myös siitä jaksamisesta. Itse ainakin pohdiskelen, että jos 60-vuotias henkilö tuolla raskaissa sissikouluttajatehtävissä 40 asteen pakkasessa nukkuu varusmiesjoukon kanssa erillisellä laavulla rakotulilla, niin saattaa olla aika kovaa tämänikäiselle henkilölle selviytyä ihan fysiologisestikin tällaisista tehtävistä.

Edustaja Heinäluoma toi hyvin esille tässä nämä työmarkkinajärjestöt, ja itse kyllä tietysti pohdiskelin siltä kannalta, että voisi ehkä olla joskus hyvä, että työmarkkinajärjestöt vastuullisina yhteiskunnallisina toimijoina tarkastelisivat vähän laajemmalti näitä tehtyjä ratkaisuja, minkälaisia vaikutuksia niillä voi olla myös kansalliseen puolustuskykyyn. Vaikka sitä päätöstä ei tietenkään ulkoisteta minnekään, niin kyllä varmasti työmarkkinajärjestöjenkin olisi syytä tällaisia asioita pohtia silloin, kun niistä päätöksiä tehdään. [Timo Heinonen: MTK:lta pitää kysyä!]

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustajat Kääriäinen ja Savola.

14.33 Seppo Kääriäinen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on tullut jo esille, niin tämä nyt esillä oleva ratkaisuhan juontaa juurensa sieltä aikaisemmasta isosta eläkepäätöksestä ja säästöistä, niin kuin tässä herra ministerikin äsken kertoi. Ilman muutahan tämä vaikuttaa sitten myös Puolustusvoimien sisällä siihen, kuinka tähän päätökseen sopeudutaan. Sitä sopeutumista kannattaa kyllä erittäin tarkkaan miettiä, sillä entistä enemmän erilaisia Puolustusvoimien asioita käsiteltäessä tulee vastaan tämä jaksamiskysymys. Se nousee vähän väliä pintaan johtuen siitä, että entistä enempi tehtäviä tulee entistä harvemman hartioille. Puolustusvoimien kantahenkilökunnan määrä on pudonnut merkittävästi viimeisen 10 vuoden aikana — neljännes on lähtenyt pois. Tehdään enempi tehtäviä, se rasittaa, se tulee vastaan jaksamisongelmana. Tämä on väistämätön tosiasia. Se pitää ottaa myös tässä huomioon vakavalla tavalla. Se on selvä asia, että ministeriö Puolustusvoimien avustuksella kertoo sitten valiokunnille niitä keinoja, joilla tämä asia tullaan ratkaisemaan. Sitä valiokunta seuloo omasta näkökulmastaan, mitkä tuntuisivat eduskunnan mielestä, va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

liokunnan mielestä kaikkein parhaimmilla keinoilta. Nyt tarvitaan varmaan luovuutta ministeriön puolelta.

Se kuitenkin tässä vähän hankalassa asiassa lohduttaa, että kuten ministeri sanoi, tämä asia ei kyllä hetkauta Suomen puolustusratkaisun perusteita mihinkään suuntaan. Se on tässä kaikkein tärkein huomata tänä aikana, jolloinka monessa, monessa maassa on jouduttu miettimään uudelleen, miten puolustaa maata, jos se joutuisi oikein tiukalle. Tämänkin asian yhteydessä pitää tämä perusasia koko ajan pitää mielessä, että puolustusratkaisumme laajan reservin kera on niitä Euroopan kestävimpiä ja parhaimpia.

14.35 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tuo suuri vaikutus tietysti sillä, mitä työmarkkinajärjestöt ovat sopineet, tähän kokonaisuuteen on valitettavasti ollut. Ja näitä puheenvuoroja ja tämänsuuntaisia vertauksiahan, mitä esimerkiksi edustaja Semi ja edustaja Uotila täällä tekivät, tässä on aiemminkin tullut, eli että jollain ammattiryhmällä säilyisi eläkeikä entisellään ja toisella se taas nousisi. Tätä rinnastamista on tehty. Tässä pitää nyt kuitenkin muistaa se, että sotilaat ovat maanpuolustuskyvyn kannalta erilaisessa asemassa, ja sen vuoksi tätä huolta tässä nyt yksi sun toinen on kantanut.

Puhemies! Tämä ammattisotilaiden ja ylipäättäjien sotilaiden jaksaminen, mikä tässä nyt jo useammassa puheenvuorossa myöskin nousi esille: Edellisellä vaalikaudella puolustusvoimauudistuksen myötä henkilöstömäärää vähennettiin mutta tehtävät oikeastaan säilyivät siellä ennallaan. Se on tietysti sitä kuormittavuutta tuonut hyvin paljon lisää niin ammattisotilaille kuin siviilihenkilöstölle. Se on tietysti vakava paikka. Kun keskusteleen niiden ihmisten kanssa, jotka Puolustusvoimissa työskentelevät, hyvin moni on jopa uupunut niihin tehtäviin, mitä on. Sitä työtakkaa on tullut lisää.

Kysyisinkin ministeriltä: Kuinka olette ministeriössä käsitelleet tätä jaksamiskysymystä? Mitä ratkaisuja siihen kenties voi löytyä? Onko ratkaisu se, että henkilöstömäärää voitaisiin lisätä niin, että tätä jaksamistaakkaa saataisiin kevennettyä ja ihmisiä niihin tärkeisiin tehtäviin lisää? Ja tietysti, mitä iäkkäämpiin sotilaisiin mennään, se jaksaminen näkyy sitä vakavammin. Se olisi syytä ottaa kyllä nyt vakavasti myös ministeriön päässä ja tietysti meillä täällä eduskunnassa.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Niinistö, enintään 3 minuuttia.

14.37 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Karille toteaisin, että en edellytä, että puolustusvaliokunnan täytyy keksiä näitä ratkaisuja. Niitä kyllä on, ei toki niin hyviä kuin tällä hetkellä tilanne on. Teille tullaan, arvoisa puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja, kertomaan kyllä puolustushallinnon toimesta niistä tulevista toimenpiteistä, joilla ammattireservi voidaan kustannustehokkaasti muodostaa.

Edustaja Heinonen kysyi siitä, oliko tämä Puolustusvoimien henkilökunnan eroamisikää koskeva linjaus suoraa linjaa tästä työmarkkinajärjestöjen yhdessä sopimasta ratkaisusta, joka syntyi vuonna 2014. Kyllä se aivan linjassa sen kanssa, ikävä kyllä, on. Edustaja Heinäluoma jatkoi tästä samasta aiheesta, ja lisäisin siihen, että en todellakaan panisi pahitteeksi sitä, että upseerien määrää lisättäisiin, mutta se on puhtaasti resurssikysymys. Nythän esimerkiksi puolustusvoimauudistuksen yhteydessä vähennettiin Puolustusvoimien henkilökunnan määrää muistaakseni 14 500:een. Siitä se vähennettiin alle 12 000:een. Tällä hetkellä henkilökunnan lukumäärä on noin 11 700, ja puolustusselonteossa määritelt-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

tiin, että vähintään 12 000 henkilöä pitää olla. Sillä nyt pystymme kohtuullisesti tulemaan toimeen, mutta on totta, että enemmällekin olisi käyttöä.

Ainakin edustajat Hakanen, Kärnä, Kääriäinen ja Savola kiinnittivät huomiota tähän jaksamiskysymykseen. Eroamisiän kohottaminen on kiistatta jaksamiskysymys aivan samoin kuin esimerkiksi palomiehillä ja betonirauhoittajilla. Jaksamisesta on syytä kantaa huoli. Tällaisia toimenpiteitä jaksamisen seuraamiseksi on jo tehty. Nimittäin Puolustusvoimien henkilökunta on pitkälti toiveammatissaan ja näitä jaksamiskysymyksiä ei helposti nosteta esille muulloin kuin aivan viimeisellä rajalla. Itsekin olen tätä pyrkinyt varuskuntakierroksillani seuraamaan. Pyrin käymään mahdollisimman monessa Puolustusvoimien miehitetyssä toimipisteessä ja tapaamaan aina henkilöstön edustajat, ja jaksaminen on noussut esille. Mutta hieman on tosin parannusta. Ihan mututuntumalla täytyy sanoa, että silloin aivan puolustusvoimauudistuksen jälkeen tilanne oli huomattavasti pahempi, kun joukko-osastoja oli esimerkiksi yhdistetty ja lakkautettu. Silloin tuntui olevan enemmän kitkaa, mutta toki vieläkin jaksaminen on ongelma ja sitä on syytä vahvasti seurata.

Kiitän erinomaisen hyvistä lähetekeskustelusta. Joudun nimittäin poistumaan seuraavaan tilaisuuteen, mutta toivon, että puolustusvaliokunta ahkerasti katsoo tämän asian päälle.

14.41 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Vielä kun ministeri on paikalla: täytyy jälkepäin vielä käydä tarkastamassa puheenvuorojen sisällöt, mutta tällainen kuva valiokunnan varapuheenjohtajalle jäi, että valiokunnan on etsittävä keinoja, ja totta kai valiokunta tässä tärkeässä maanpuolustustehtävässä ministeriä ja ministeriötä ja meitä kaikkia auttaa. Se on selvä.

Jaksaminen on iso kysymys, ja se on ehkä se tämän kokonaisuuden toinen pääkysymys. Toinen pääkysymys on koulutetun, osaavan henkilökunnan käyttäminen reservin kouluttamiseen, ja toinen on jaksaminen, joka koskee meidän Puolustusvoimain henkilöstöä. Usein kuulen puolustusministeriön ja Pääesikunnan edustajia kuunnellessani myös aitoa huolta jaksamisesta. Meillä on varsin kovasti betonoitu nyt Puolustusvoimain henkilökunnan taso siihen noin 12 000:een, mutta mielelläni kyllä pitäisin tätä enemmänkin lattiana kuin katon Puolustusvoimain henkilöstön osalta. Eli ollaan saatu sovittua yhdessä sellainen minimitaso, ja sen päälle nyt meidän pitää aidosti katsoa kouluttajien määrää — sellaisia ilmoituksia on tullut, että kouluttajien osalta meillä on hieman vajausta — ja huomioida täälläkin salissa pidetyt hyvät puheenvuorot siitä jaksamisesta. Sotilaillakin pitää olla työkaverit.

14.42 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Jatkaisin vielä pari ajatusta tästä jaksamisasiasta. Sekin on todellinen. Haluaisin jakaa samalla teidän kanssanne sen havainnon, joka tuli kunnallisvaalitulanteesta ja kanssakäymisessä kansalaisten kanssa. Ensimmäistä kertaa itse nimittäin huomasi, että todella moni yhteydenottaja puhui työpaikkojen jaksamisongelmasta yleisemmin. Puolustusvoimien osalta nyt ei tällaisista palautetta Helsingissä tullut vastaan, mutta muuta kylläkin. Se johtaa kyllä siihen havaintoon, että voi hyvin olla, että nyt kun tuottavuutta on nostettu ja se on ollut iso tavoite ja siihen on liittynyt siten myös oletus, että eläkeikiä voidaan nostaa, kun ihmisten terveys on parantunut ja työkyky on sitä kautta parantunut, niin nämä työelämän paineet ovat nyt joka puolella niin kovaa, että se sama, mitä me tässä puhumme Puolustusvoimain jaksamistilanteesta, on yhtä paljon julkisessa hallinnossa, se on ministeriöissä, se on aluevirastoissa, ja se on palve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

lualan työpaikoilla, se on terveydenhuollossa. Koskaan ennen ei ole tämmöistä määrää palautetta tullut siitä, että ihmiset ovat huolissaan, että eivät enää jaksaa työpaikalla sitä kovaa työtahtia, joka on, ja nyt käännytään politiikkojen puoleen. Ennenhän tämä viesti on tullut ammattijärjestöille. Tämä kannattaa laittaa mieleen, että onko tässä tehokkuuden lisäämisessäkin tullut joitakin rajoja vastaan.

14.43 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni jaksaminen on äärimmäisen tärkeätä, ja edustaja Kari otti hyvän esimerkin siitä, että tämä jaksaminen, varsinkin loppuvaiheessa, on äärimmäisen, sanotaan, ei nyt vaikeaa, mutta kuitenkin he joutuvat ponnistelemaan kovasti sen eteen. Itsekin entisenä ammattiurheilijana muistan kyllä, että ne viimeiset vuodet ovat jaksamisen kannalta hyvin raadollisia, ja kyllähän sen sitten jaksaa, koska ammattiyhteisyys siihen eräällä lailla vie, mutta toisaalta kuntoutukseen sen jälkeen, kun olet ollut pitkään tämmöisessä ammatissa, toivoisin lisää panoksia.

Edustaja Heinäluomakin otti tämän yleisen jaksamisen. Odottakaapa sitä, kuinka meidän alle 15-vuotiaat — jotka tällä hetkellä ehkä ovat läntisessä maailmassa huonoimmassa kunnossa — tulevat sitten jaksamaan tulevassa hektisessä maailmassa. Eli kyllä meillä on suuria vaikeuksia yhteiskunnassa tämän jaksamisen kanssa.

14.45 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Reaktiona edustaja Heinäluoman puheenvuoroon: Ei meidän kannata kuitenkaan lähteä myötäilemään sellaista yleistä mediassa esiintyvää käsitystä, jonka mukaan jaksamisongelmat yltyvät, muuttuvat yhä pahemmiksi ja ihmiset työelämässä voivat yhä huonommin. Meillä ei oikeastaan ole työelämästä sellaista tutkimustietoa, joka lainkaan tukisi tällaista trendiä. Se on enemmän mediapuhetta kuin tosiasioita.

14.45 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä yksi asia, joka on jäänyt vielä huomioimatta, on myöskin se, että on tutkittua tietoa siitä, että maanpuolustustahto on merkittävästi laskenut viime vuosien aikana. Minä ottaisin vielä myöskin sen tähän keskusteluun jaksamisen rinnalle. Kun mietitään niitä Puolustusvoimien asemapaikkoja ja varuskuntia — niitä alueita, missä Puolustusvoimat toimii päivittäin — niin kyllä ainakin itse koen, että se sotilasyhteisö siellä on sellainen käyntikortti sinne muuhun yhteiskuntaan, ja väistämättä se maanpuolustustahdon laskemisprosentti tällä hetkellä kyllä jollain tavalla kuormittaa myöskin niitä henkilöitä, jotka toimivat siellä alueella ja koettavat yhteiskunnassa positiivisesti tuoda sitä Puolustusvoimien asiaa ja viestiä kaiken aikaa joka päivä. Kun sotilasvaatteet päällä kulkee työmatkaa ja tapaa siviileitä, missä sitten tapaakin, niin kyllä se jollakin tavalla kuitenkin tuo myös sellaista pientä henkistä kuormaa siihen työmotivaatioon, ja mietin, millähän tavalla jokainen yksilö voisi vielä paremmin tuoda sitä kannustusta sinne siviiliyhteiskuntaan, jotta maanpuolustustahto voisi jälleen lähteä nousuun.

Korostan vielä sitä, että tämä on ensimmäisen kerran, oliko se, 80-luvun lopun jälkeen laskenut näin merkittävästi, ja totta kai pitää tutkia, mistä kaikki lasku johtuu. Meillä kaikilla on kyllä siinä työssä tehtävää, ja ensisijaisesti totta kai niillä sotilaspaikekunnilla pitää vahvasti olla yhteiskunnassa mukana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2017 vp

14.47 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! En sano, että työelämä on yleisesti huonontunut, mutta kyllä kannattaa ottaa vakavasti tämä havainto näistä jaksamisongelmista yleisemmin työelämän osalta, ei vain Puolustusvoimien osalta. Tässä mielessä kehottaisin kyllä edustaja Vartiaistakin tunnustamaan tämän tosiasian, että kun tätä tehokkuutta lisätään, sillä on joku hinta. Meillä on paljon mielenkiintoisia työtehtäviä, joissa ihmiset tekevät työtä hyvin antaumuksella ja erittäin motivoituneina — täällä on viitattu Puolustusvoimain henkilökuntaan, että he ovat sellaisissa tehtävissä, että joka päivä saavat tyydytyksen siitä työstään ja sitä kautta eivät mielellään puhu näistä jaksamisongelmista — mutta sitten on myös paljon tehtäviä, joissa on sekä tämä jaksamisongelma että paljon pakkotahittisuutta. Edustaja Vartiaiselle huomauttaisin nyt lopuksi, että kaikilla ei ole mahdollisuus niihin nokkauniin työpäivän aikana ja niitä koskeviin omiin päätöksiin.

14.48 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä ovat kollegat kyllä nostaneet erinomaisia näkökulmia esille. Itse noston vielä yhden: On tietysti aivan selvää, että Puolustusvoimille se on ollut rekrytointivaltti, että eläkeikä on ollut matala. Sitä ei välttämättä nuorena niin pitkälti ajattele, että jossakin vaiheessa se eläköityminen tulee vastaan, mutta jotkut kyllä suunnittelevat uraansa pitemmälle ja pohtivat, että kun lähdän sotilasvirkaan, niin pääsen sieltä aikaisemmin myös eläkkeelle, kun olen antanut vähän enemmän. Tämä on varmasti yksi sellainen kysymys, johon Puolustusvoimat myös joutuu hakemaan sitten keinoja, ja täytyy toivoa, että rekrytoinnit eivät tulevaisuudessa vaikeudu.

Edustaja Heinäluomalle: Olisin vielä palannut hivenen ammattijärjestöjen rooliin tässä yhteiskunnassa. Nehän ovat yleishyödyllisiä yhteisöjä, ja lainkin mukaan sellaisen yhteisön täytyy toimia yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä. Olisin aivan mielenkiinnosta kysynyt edustaja Heinäluomalta: miten näette, velvoittaako tämä yleishyödyllisyys ammattijärjestöjä pohtimaan päätöstensä vaikutuksia laajemminkin yhteiskunnallisesti kuin vain työntekijöiden aseman kannalta?

14.49 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puheenjohtaja! Ilman muuta velvoittaa. [Keskustan ryhmästä: Ohoh! — Hyvä, hyvä!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.